

Skjøtselplan for Hoem, slåttemark, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke.

FIRMANAVN OG ÅRSTALL: Miljøfaglig Utredning AS, 2017

PLAN/PROSJEKTANSVARLIG: Geir Gaarder

OPPDRAGSGIVER: Dovrefjell nasjonalparkstyre

LITTERATURREFERANSE: Wangen, K. & Gaarder, G. 2017. Skjøtelsplan for Hoem, slåttemark, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke. Miljøfaglig Utredning notat 2017-N11. 10 s.

A. Generell del

A. Generell del

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauvving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). Det var også vanlig å høste fôr på myrer med gras og halvgras (slåttemyr), men myrslåtten avtok sterkt fram mot slutten av 1950-åra og blir nå bare gjort noen få steder. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vade-fugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Slåtteengene er viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger på Vestlandet

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Vestlandet og dermed gir fylkene på Vestlandet et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Møre og Romsdal har man en meget god oversikt over fylkets slåttemarker på grunn av at det her er gjort en sammenstilling av kunnskapen om tradisjonelle slåttemarker (Jordal 2007). 178 lokaliteter omtales i rapporten fra dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av fylkets 37 kommuner. Lokalitetene forekommer likevel først og fremst konsentrert innen mindre geografiske områder, og kommunene Stordal (22 lokaliteter, særlig i Nördredalen), Rauma (28 lokaliteter, særlig i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokaliteter, særlig i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særlig ved fjellgardene) har flest

kjente lokaliteter. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfold, er sannsynligvis den viktigste vegetasjonstypen. 64 rødlistearter er registrert i de registrerte slåttemarkene (13 karplanter, 1 sommerfuglart, 50 sopparter).

- En spesielt verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finnes ett helhetlig fiskerbondelandskap som skjøttes tradisjonelt og rommer mange gamle kulturlandskapselementer bl.a. mange små 1x2-meters potetåkre i bergskortene. Slåttemarkene blir slått med ljå. Her finnes mange rødlista beitemarkssopp. Stedet er veiløst og nås med robåt som fastlandssamband over et 50 meter bredt sund.
- Langs Grøvuvasdraget (Sunndal, utvalgt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finnes tørre-friske slåttemarker med flere tørrengsarter som *Pilosella*-arter og sjeldne sopper.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestander av kvitkurle som i stor grad er knyttet til rester etter slåttemarker.
- Nordre Sunnmøre er et kjerneområde for solblom. Mer enn 30 000 blomsterstengler er registrert totalt innen dette området. Dessverre er det nå bare sporadisk hobbyslått igjen her.

I Hordaland har bl.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utforminger av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) er identifisert og forekommer langs kysten:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med bl.a. kystgrisøre. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, griseøre-utforming med bl.a. blåstjerne og tusenfryd. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med bl.a. kystgrisøre, kjerteløyentrøst og småengkall. Utformingen forekommer også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med bl.a. kystgrisøre, vill-lin, hjertegras, storblåfjær og musekløver.

I tillegg er en femte utforming som finnes i fjordstrøkene (O2-O1) identifisert:

- Frisk fattigeng, marikåpe-rødknapp-utforming med bl.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men uten de typisk vestlige artene. Utbredelsen er ikke godt nok kjent.

Disse jordnøttengene har en spesifikk norsk artssammensetning: Viktige lokaliteter er bl.a. Urangsvåg, Bømlo og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over flere tiår forsket på og foretatt en rekke registreringer i de tradisjonelle slåttemarkene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert flere jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarker finnes i ytre kyststrøk bl.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetene Sandøyyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. En viktig slåttemarkslokalitet finnes på Øvre Ormelid, en hyllegard i Luster. Her finnes tørrenger med bl.a. brudespore, vanlig nattfiol og bakkesøte. Totalt er det registrert mange slåttemarker i Sogn og Fjordane, men flere er registrert for relativt lenge siden og dagens tilstand er uvisst. På Grinde i Leikanger finnes en flott lauveng der både trærne og enga fortsatt hevdes. Rogaland er det registrert få slåttemarker. I Funningsland, Hjelmeland, finnes imidlertid en av de få gjenværende solblomslokalitetene i fylket. Dessverre blir den ikke slått nå.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent!

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes ev. hesjes før det fjernes. I tillegg til at en får tørt og godt høy, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Mange steder på Vestlandet har det vært vanlig med både vår - og høstbeite på slåttemarka. Ved vårbeite ble gjerne beitingen avsluttet mot slutten av mai. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått. Er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, og det kreves nedbeiting i perioder på sommeren også, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må da vente seg noe manuell etterrydding.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedanfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjøduert eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljà eller krattrydder.

Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DNs hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

B. Spesiell del: (se veiledning til tabellen nederst i dokumentet)

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
Navn på lokaliteten Hoem				Kommune Neset		Områdenr.			
ID i Naturbase		Registrert i felt av: Geir Gaarder og Kristin Wangen				Dato: 02.07 og 04.09.2016			
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) - Kristian Austigard pers. medd.						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:			
Hovednaturtype: andel			%			Utforminger:		% andel	
Slåttemark			40			Rik slåtteeeng		40	
Tilleggsnaturtyper:						Plen og tun		50	
Engpregete erstatningsbiotoper			50			Rik lauveng med edellauvtrær		10	
Lauveng			10						
Verdi (A, B, C): Svært viktig - A			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
			 <p>Almekullsopp <i>Hypoxylon vogesiacum</i> (NT)</p>						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): Se avsnittet "bruk, tilstand og påvirkning".									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	X	God	X	Slått	X	Torvtekt	NiN-grunntyper: Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C-20		
20 - 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	Svakt kalkrik eng med preg av gjødsling T32-C-21		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hag estell	Engaktig sterkt endret fastmark T40-C-1		
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving	X				

OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

INNLEDNING

Lokaliteten er beskrevet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 02.07.2016, basert på feltarbeid samme dag, sammen med brukere/grunneiere Henning og Kristian Austigard. Lokaliteten ble undersøkt for beitemarksopp av Kristin Wangen 04.09.2016, og artsfunn supplert i beskrivelsen. Undersøkelsen ble gjort på oppdrag for Dovrefjell nasjonalparkstyre, med formål om å utrede naturfaglige verdier og behov for skjøtsel. Naturtypeinndeling og verdisetting følger DN-håndbok 13 med tilhørende revisjon høsten 2014. Rødlistestatus for arter er etter rødlista fra 2015.

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG:

Lokaliteten ligger på Hoem på vestsiden av Eikesdalsvatnet og omfatter det meste av de åpne engene der, med tilhørende kantsoner. Den grenser mot vatnet i øst og ellers mot skog (særlig hasselkratt). Det er muligens steinete fluviale løsmasser her (elveavsetninger), og de gir opphav til veldrenert, dels tørr mark, samtidig som de er kalkfattige.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Det meste av engene er sannsynligvis lågurtenger i overgang mot svak lågurteng. Graden av gjødsling og jordbearbeiding varierer tydelig, men gradvis, og det er vanskelig å fordele engene korrekt etter hevdintensitet. Her anslås 50% å være sterkt endret mark med engpreg (de nedre arealene), 40% å være semi-naturlig eng med preg av gjødsling og 10% å være semi-naturlig eng uten særlig gjødslingspreg. Samtidig er det innslag av styvede almetrær her (i kantsoner mot sør særlig) og hasselkratt inntil engene.

ARTSMANGFOLD:

Alm (VU) forekommer med et ti-talls trær. På disse ble det funnet litt vedboende sopp, da et par trær hadde almebroddsopp (VU), skrukkeøre (NT) og skjellkjuke, samt minst ett funn av almekullsopp (NT) ble gjort. Et par av trærne hadde i tillegg innslag av almelav (NT), lungenever og på ett *Gyalecta geoica*. På engene var det til dels mye gulaks, blåklokke og øyentrøst (kjerteløyentrøst). I tillegg funn av naturengplanter som rødknapp, prestekrage, aurikkelsveve, harerug, hårsveve, engfrytle, engfiol, tiriltunge, tepperot, dunhavre (spredt), gjeldkarve, smalkjempe, småengkall og hvitmaure. I kantsoner vokser det spredt med skogkløver, mørkkongsløys og kransmynte. Det ble observert en perlesommerfugl. Det er trolig en ganske rik insektfauna her, uten at det er nærmere undersøkt. Av beitemarksopp fant Kristin Wangen under befaringen 04.09.2016 grå vokssopp *Hygrocybe irrigata*, honningvokssopp *H. reidii*, limvokssopp *H. glutinipes*, gul vokssopp *H. chlorophana* og *H. fornicata* (NT) i de øvre engene, og kantarellvokssopp *H. cantharellus*, skjør vokssopp *H. ceracea*, kjeglevokssopp *H. conica*, grønn vokssopp *H. psittacina* og *H. fornicata* (NT) i øvre del av de nedre engene. På styva almer ble det registrert moseartene krypsilkemose, ekornmose, almeteppepose, broddfagermose, og putehårstjerne. I de øvre engene ble det funnet granmose. Det er potensial for flere beitemarksopper på engene, særlig de svakest gjødselpåvirkede delene, også av rødlistearter.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Engene beites for tiden av sau, særlig vår og høst, men også litt spredt beiting på sommeren. Det meste av engene (særlig de nedre sentrale delene, i mindre grad kantsoner og øvre deler) blir i tillegg årlig slått med to-hjuls slåmaskin i siste halvdel av juli og graset fjernet. De har ikke blitt gjødslet med kunstgjødsel på over 25 år. De nedre, sentrale engene har vært jordbearbeidet for over 50 år siden, mens det har vært lenger siden for kantsoner og de øvre delene (partier av disse har sannsynligvis bare være overflatedyrket med fjerning av stein). Almetrærne (ca. 10 stykker) har vært styvet også i nyere tid, et par av dem såpass hardt at de har dødd. Det er litt skader av hjortegneg på almetrærne. Minst ett er innhult og med innslag av tørr vedmuld.

FREMMEDE ARTER:

Ingen observert.

KULTURMINNER:

SKJØTSEL OG HENSYN

Naturverdiene er avhengig av fortsatt tradisjonell skjøtsel i form av slått sommerstid og husdyrbeite på høsten og dels våren, samt styving av de gamle almetrærne med regelmessige mellomrom. Gjødsling og fysiske inngrep vil være negativt. Det er samtidig viktig å unngå at hjort beiter på trærne i vinterhalvåret.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP:

Det er også engsamfunn på Geitreiten like mot nord, samt naturlige rasmarsenger i fjellssidene rundt, så lokaliteten er i så måte del av et nettverk av slike miljøer. Det er samtidig grunn til å framheve overgangen her fra åpne enger til beitede hasselkratt og etter hvert skog, da slike gradvise overganger har blitt svært sjeldne i kulturlandskapet i nyere tid, særlig for slåtteeenger.

VERDIBEGRUNNELSE:

Basert på faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt (24 daa, hvorav vel 10 daa ansett som semi-naturlig eng) på størrelse, lav vekt på typevariasjon, lav til middels vekt på artsmangfold, høy vekt på tilstand, middels til høy vekt på påvirkning og høy vekt på landskapsøkologi. Samlet sett oppnår lokaliteten så vidt verdi svært viktig - A, men forekomst av aktivt styvede almetrær og gradvise overganger til beitede hasselkratt trekker verdien opp.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan: 29.04.2017	UTFORMET AV: KRISTIN WANGEN OG GEIR GAARDER	FIRMA: MILJØFAGLIG UTREDNING AS		
UTM 32V 455717 6937434	Gnr/bnr. 82/3, 82/6,82/10, 82/13, 82/14, 82/15	AREAL (nåværende): Ca. 16 daa	AREAL etter evt.restaurering: 24,7 daa	Del av verneområde? Eikesdalsvatnet landskapsverneo mråde

Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer.

Navn: Kristian Austigard (befaring 02.07 og 04.09.2016, tlf 30.03.2017)

Henning Austigard (befaring 02.07)

Type kontakt (befaring, tlf, e-post med mer)

Befaring, telefon og e-post.

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Å opprettholde skjøtselstilstanden for slåtteeengene og lauvenga ved Hoem med artsrik karplanteflora og et middels stort mangfold av beitemarksopp i engene, og sopp og lav knyttet til styvingstrærne.
- Restaurere slåtteeeng som er i gjengroing og gjenoppta tradisjonell skjøtsel.
- Det skal ikke forekomme fremmede arter på lokaliteten.

Konkrete delmål:

- Å fortsette med tradisjonell skjøtsel av slåtteeengene slik det har blitt gjort de siste årene, med slått i siste halvdel av juli der gresset blir fjernet, ingen gjødsling, og beite på vår og høst.
- Å fortsette skjøtsel av styvingstrærne slik det har blitt gjort de siste årene.
- Restaurere gjengrodd slåttemark ved å rydde trær og busker i avgrensede områder og gjenoppta tradisjonell skjøtsel (se Figur 1).

Ev. spesifikke mål for delområde(r):

Tilstandsmål arter:

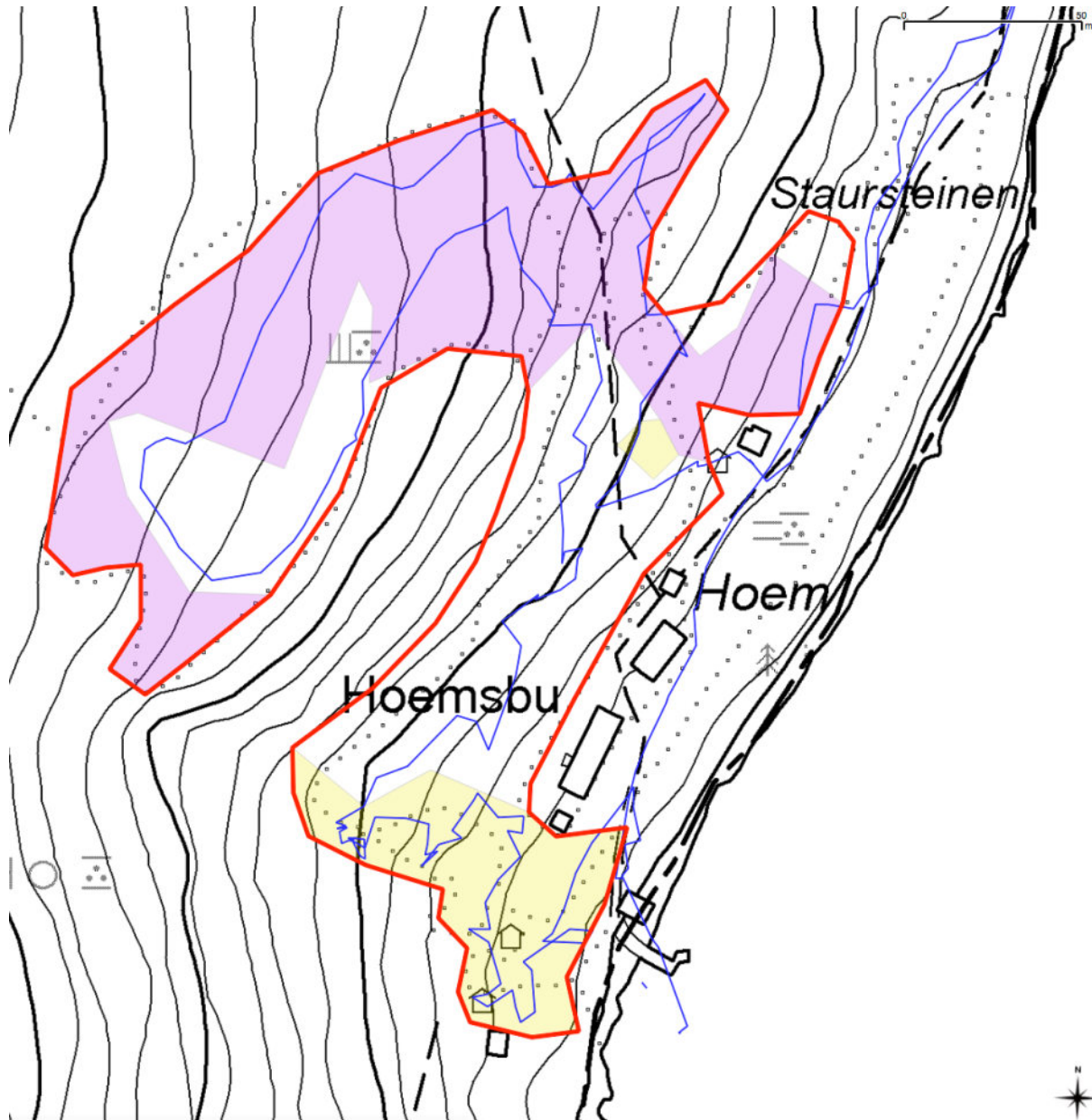
- Opprettholde minst samme artsmangfold av beitemarksopp og slåtteeingsarter (se registrert artsmangfold). Potensialet for å påvise flere arter av beitemarksopp er helt klart til stede, og dette bør være en ambisjon.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

- Fjerne fremmede arter fortløpende dersom de dukker opp.

<p>AKTUELLE TILTAK:</p> <p>Generelle tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Slåtteengene slås en gang i året i løpet av siste halvdel av juli med to-hjuls slåmaskin. Gresset fjernes. Det må ikke gjødsles. – Slåtteengene beites av sau på vår og høst. Dagens nivå virker passelig. – Styving av styvingstrærne (for det meste sør for Hoemsbu og enkelte trær nord for Hoemsbu, se gult område i Figur 1) fortsetter på tradisjonell måte, med styving hvert 5-10 år. <p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Restaurere gjengrodd slåtteeng i avgrenset, lilla område (se Figur 1) ved å rydde trær og busker. Det er søkt om løyve til å bruke Roundup til stubbebehandling ved rydding av tre og busker. Påføring av Roundup på avkutta stubber med pensel bør gå fint, men ingen sprøyting. Ikke start opprydding i større område enn man klarer å følge opp, ta oppryddingen heller over flere år. Hogst og grovrydding gjøres mest effektivt på sommeren fordi man da fjerner mest mulig næring, men omfattende hogst gjøres mest skånsomt på frossen mark. Ryddeavfall må fraktes ut av området, og kan brennes på eksisterende bål plass, ca. 150 nord for selve Hoemsbu ved vannet. Se generell del for flere råd. <p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:</p>	<p>Prioritering (år)</p> <p>Årlig</p> <p>Årlig</p> <p>Hvert 5-10 år</p> <p>Årlig frem til målsettingen er nådd.</p>	<p>Ant daa og kostnad /daa</p>	<p>Kontr oll: (Dato)</p>
<p>UTSTYRSBEHOV: To-hjuls slåmaskin, river, ryddesag/motorsag/klippesaks, Roundup/glyfosat (forutsetter gyldig sprøytebevis hos bruker), pensel (til Roundup).</p>			
<p>OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen: 5-10 år</p> <p>Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Detaljert artslister for beitemarksopp og karplanter i slåtteenga, og sopp og lav på styvingstrærne lages av Miljøfaglig Utredning i 2017. Denne brukes som kryssliste ved revisjon av skjøtselsplanen, og eventuelt nye registrerte arter legges til listen.</p>			
<p>Tilskudd søkt år:</p>		<p>Søkt til:</p>	
<p>Tilskudd tildelt år:</p>		<p>Tildelt fra:</p>	
<p>Skjøtselsavtale parter:</p>			
<p>ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.</p>			

Ortofoto/kart

Figur 1. Topografisk kart av slåtteeengene ved Hoem. Lokaliteten er avgrenset med rød strek, og sporlogging fra befaringen til Geir Gaarder 02.07.2016 er markert med blå strek. Område som skal ryddes er markert med lilla, og de styva almetrærne befinner seg innenfor de gule områdene.

Bilder

Gjengroende engparti i midtre deler av de øvre engene. Foto: G. Gaarder.

Engparti i øvre deler ovenfor gården. Foto: G. Gaarder.

Styva almer i sørlig del av lokaliteten tatt mot sør. UTM 32V ca. 455934 6937328. Foto: G. Gaarder.

Øvre del av nedre enger sett mot nord. UTM 32V ca 455947 6937423. Foto: G. Gaarder.

Artliste

Befaring ble gjennomført i 2016 av Geir Gaarder og Kristin Wangen (Miljøfaglig Utredning). Følgende arter ble registrert:

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Habitat	Artsgruppe	Rødliste-status
Kraterlav-art	<i>Gyalecta geoica</i>	Alm	Lav	LC
Almelav	<i>Gyalecta ulmi</i>	Alm	Lav	NT
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Alm	Lav	LC
Krypsilkemose	<i>Homalothecium sericeum</i>	Alm	Mose	LC
Ekornmose	<i>Leucodon sciuroides</i>	Alm	Mose	LC
Broddfagermose	<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	Alm	Mose	LC

Almeteppepose	<i>Porella platyphylla</i>	Alm	Mose	LC
Putehårstjerne	<i>Syntrichia ruralis</i>	Alm	Mose	LC
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>	Slåtteeng	Mose	LC
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	Alm	Karplante	VU
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Dunhavre	<i>Avenula pubescens</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Kransmynte	<i>Clinopodium vulgare</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Engfrytle	<i>Luzula multiflora multiflora</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Aurikkelsvæve	<i>Pilosella lactucella</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Hårsvæve	<i>Pilosella officinarum</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Mørkkongsslys	<i>Verbascum nigrum</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Engfiol	<i>Viola canina</i>	Slåtteeng	Karplante	LC
Almebroddsopp	<i>Hymenochaete ulmicola</i>	Alm	Sopp	VU
Skrukkeøre	<i>Auricularia mesenterica</i>	Alm	Sopp	NT
Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Skjør vokssopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Gul vokssopp	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Kjeglevokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
-	<i>Hygrocybe fornicata</i>	Slåtteeng	Sopp	NT

Limvokssopp	<i>Hygrocybe glutinipes</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Grå vokssopp	<i>Hygrocybe irrigata</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Grønn vokssopp	<i>Hygrocybe psittacina</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	Slåtteeng	Sopp	LC
Almekullsopp	<i>Hypoxylon vogesiacum</i>	Alm	Sopp	NT
Skjellkjuke	<i>Polyporus squamosus</i>	Alm	Sopp	LC